

Osobitne oceňujem európsky pôvod učebníc s príkladmi.

Knihy odporúčam do pozornosti našich pedagógov a študentov manažmentu životného prostredia ako výborný študijný materiál, spracovaný na súčasnej didaktickej úrovni. Uľahčí prácu mnohým pedagógom pri príprave prednášok a seminárnych cvičení, študentom pomôže lepšie pochopiť a zvládnuť problematiku a môže

byť užitočný aj pri príprave seminárnych prác vo forme prípadových štúdií.

Prof. RNDr. Pavol Eliáš, CSc., Katedra ekológie Fakulty európskych štúdií a regionálneho rozvoja SPU, Mariánska 10, 949 76 Nitra
pavol.elias@savba.sk

Právna úprava ochrany prírody a starostlivosti o biodiverzitu

Vojtěch Stejskal: **Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost.** Nakladatelství Linde Praha, a. s., 2006, 592 strán, ISBN 80-7201-609-1, cena 1 056 Sk.

JUDr. Vojtěch Stejskal, PhD., odborný asistent katedry práva životného prostredia Právnickej fakulty UK v Prahe, alternujúci predseda rozkladovej komisie ministra životného prostredia ČR a šéfredaktor vedeckého časopisu *České právo životního prostředí* približuje súčasné prístupy k ochrane prírody a starostlivosti o biologickú rozmanitosť a ich riešenie pomocou medzinárodného, európskeho komunitárneho a českého národného práva. Aj keď autor v súčasnosti pôsobí na prestížnom akademickom pracovisku, nezaprie, že časť svojej profesionálnej dráhy strávil v štátnej ochrane prírody a mimovládnych environmentálnych organizáciách. Pochádza z rodiny, ktorá sa ochrane prírody profesionálne i dobrovoľne venuje už štyri generácie. Pradedo, Rudolf Maximovič, r. 1922 zakladal štátnu ochranu prírody v bývalej Československej republike a venoval významnú pozornosť ochrane prírodných pamiatok aj na Slovensku.

Publikácia sa snaží podať ucelenú informáciu o vývoji ochrany prírody, stavu životného prostredia, jeho jednotlivých zložiek a ekosystémov, prístupov k ochrane prírody a starostlivosti o biologickú rozmanitosť a ich riešenie pomocou práva. Pretože právne nor-

my z tejto oblasti sú dnes už také početné, rozsiahle a neprehľadné, autor si vytýčil za cieľ ich identifikáciu, zhrnutie a analýzu. Kým v západnej Európe nie sú podobné práce neobvyklé, v českej a slovenskej odbornej literatúre je tento prístup ojedinelý.

Jadro publikácie tvoria tri časti, zamerané na medzinárodné (II. časť), európske komunitárne (III. časť) a české národné právo (IV. časť). Medzinárodným právom sa rozumie (predovšetkým) úroveň medzištátneho zmluvného práva, nie právo jednotlivých štátov. Pretože publikácia mala obmedzený rozsah, autor sa nemohol osobitne venovať analýze národných právnych úprav štátov Európskej únie. Uvádza však stručné príklady inštitútov právnych úprav ochrany prírody vo vybraných krajinách (USA, Nemecko, Švajčiarsko, Poľsko, Rakúsko, Slovinsko, Slovensko a Fínsko).

Prvá časť (jej názov sa zhoduje s názvom knihy) predstavuje skutočný úvod do právnej úpravy zvolenej témy. Stejskal sa pokúsil o akési všeobecné teoretické základy či východiská právnej úpravy ochrany prírody a starostlivosti o biologickú rozmanitosť, napriek tomu, že, ako uvádza na s. 30, nejde o samostatný právny odbor. Vychádza pritom z významnej vedeckej disciplíny (*conservation biology*), ktorá sa snaží integrovať aplikované odbory zamerané na biologickú rozmanitosť. Jedným z nich je aj právo životného prostredia a v jeho rámci právne normy a inštitúty zaoberajúce sa ochranou prírody a starostlivosťou o biologickú rozmanitosť na planéte. Autor vymedzuje predmet, obsah a jeho postavenie v rámci systému práva životného prostredia, objasňuje stav, príčiny a trendy ohro-

zovania biologickej rozmanitosti, prístupy k jej ochrane a starostlivosti a riešenie týchto otázok pomocou práva. Objasňuje ciele, nástroje a hlavné smery právnej úpravy, jej kategorizácie, pramene a charakteristické spôsoby právnej regulácie vzťahov v analyzovanej oblasti. Ide pravdepodobne o pioniersky počin, dúfame, že to bude skutočne „úvod do problematiky“ a že sa autor bude v budúcnosti hlbšie zaoberať všeobecnejšími teoretickými základmi právnej úpravy ochrany prírody.

Ostatné časti sú spracované zjavne komplexným spôsobom. V systéme medzinárodného práva sa autor zaoberá nielen tradične prameňmi *hard law* a *soft law*, ale napríklad aj úlohou subjektov vystupujúcich v oblasti tvorby a presadzovania právnych noriem ochrany prírody a v oblasti starostlivosti o biologickú rozmanitosť. Okrem tých tradičných, ako sú štáty, medzivládne a mimovládne organizácie, sudy i finančné inštitúcie, venuje autor pozornosť i obyvateľstvu, ktorého úloha v ochrane prírody a starostlivosti o biodiverzitu v posledných dvoch desaťročiach vzrástla a bude stále narastať. Ťažiskom druhej časti publikácie sú medzinárodné zmluvy, hlavne Dohovor o biologickej rozmanitosti (*Convention on Biological Diversity – CBD*, Rio de Janeiro, 1992). Autor pri koncepcii tejto kapitoly spolupracoval s bývalým predsedom SBSTTA-CBD (Poradného orgánu pre vedecké, technické a technologické záležitosti Dohovoru o biodiverzite), Dr. Jánom Plesníkom.

Tretia časť je zameraná na systém európskeho komunitárneho práva životného prostredia. Nie náhodou je autorom odborného predhovoru Dr. Ladislav Miko, riaditeľ sekcie ochrany prírodných zdrojov, DG Environment Európskej komisie v Bruseli, najvyšší predstaviteľ ochrany biodiverzity v súčasnej úradníckej hierarchii Európskej únie. Po vstupe 10 nových členských štátov do EÚ r. 2004 (vrátane Českej republiky a Slovenskej republiky) hrá komunitárne právo aj v ochrane prírody nezastupiteľnú úlohu a v mnohom modifikuje doterajšie prístupy na národnej úrovni. Rámec pritom tvorí environmentálna politika únie, vyjadrená predovšetkým v 6. akčnom programe pre životné prostredie na obdobie 2002 – 2010. Najväčšiu pozornosť au-

tor, logicky, venuje smerniciam z oblasti ochrany prírody a ich implementácii, najmä smernici Rady č. 79/409/EHS o vtákoch a č. 92/43/EHS o stano-
vištiach, tvorbe a ochrane sústavy Natura 2000; obidva pramene predstavujú jej právny základ. Oceňujeme zaradenie kapitoly venovanej rozhodovacej praxi Európskeho súdneho dvora v oblasti ochrany prírody, dokresľujúcej predchádzajúci text z praktického hľadiska.

Posledná časť knihy je venovaná environmentálnej politike, vývoju a platnej právnej úprave ochrany prírody a starostlivosti o biologickú rozmanitosť v Českej republike. Autor venuje pozornosť systému územnej a druhovej ochrany vrátane nástrojov a organizačného usporiadania prameňiaceho z piliera českej právnej úpravy ochrany prírody, zákona č. 114/1992 Zb. o ochrane prírody a krajiny. Pozornosť neunikla transpozícia a implementácia noriem komunitárneho práva vrátane tvorby a ochrany sústavy Natura 2000. Druhovú ochranu dopĺňajú exkurzy do niekoľkých súvisiacich zákonov. Záver tejto kapitoly tvoria niektoré úvahy *de lege ferenda* z hľadiska pre-
sahu aj do iných právnych oblastí. Škoda, že táto časť nie je, na rozdiel od predchádzajúcej, doplnená kapitolou o judikatúre českých súdov.

V histórii právnej vedy v rámci bývalého Československa i Českej republiky je ojedinelým činom, že v odbore práva životného prostredia vyšla kniha s podobným zameraním a v takom širokom a komplexnom zábere. Obsiahnuť celú túto mnohohrstvovú problematiku je nesmierne náročné, avšak súčasne mimoriadne prínosné – nie iba z hľa-

diska tých, čo sa právom ochrany prírody profesionálne zaoberajú. Pre ochranu prírody je komplexný prístup jedinou cestou, ktorá vedie k úspechu. Práve pre šírku záberu bude táto kniha neodmysliteľnou pomôckou pri štúdiu súvislostí na európskej, národnej, ale aj regionálnej a lokálnej úrovni, umožní pochopiť a správne interpretovať aktuálne znenie právnych noriem v oblasti ochrany prírody.

Autor zamýšľal vydať ju ako výkladovú publikáciu pre študentov a pedagógov vysokých škôl zameraných na právo a biologické vedy. Vzhľadom na obsah ju však možno odporučiť aj odborníkom z verejnej správy, profesionálnym i dobrovoľným ochrancom prírody, sudcom, mimovládnyim občianskym združeniam, ale i súkromným osobám a širokej verejnosti zaujímajúcej sa o otázky ochrany prírody. Aj napriek tomu, že je písaná pre znalcov českého politického, hospodárskeho a právneho prostredia, najmä jej prví tri časti sú všeobecným či nadnárodným zameraním veľmi dobre pochopiteľné aj slovenským čitateľom.

Na Slovensku možno knihu kúpiť v nakladateľstve Elita, spol. s r. o., Klincova 35, 821 08 Bratislava, alebo objednať na www.elita.sk.

Mgr. Martin Cíferký, Katedra správneho práva životného prostredia a finančného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava
martin.cifersky@telecom.gov.sk

ko, ale aj vo Veľkej Británii, a slova krajinnoekologickou veľmocou sa stáva Čína. Výsledkom je produkcia veľkého množstva monografií i časopiseckých publikácií. Tento stav je zaiste dôsledkom informačnej globalizácie, integračných trendov vo vedách o Zemi (geografia) a v biológii (ekológia), aktivít IALE a v neposlednom rade aj hrozivých trendov v biosfére v dôsledku globálneho otepľovania.

Publikácia prezentuje súčasný stav a trendy v krajinnej ekológii severoamerickej školy, ktorá sa stáva v tejto vede dominantnou. Na jej zostavení sa podieľali hlavne autori zo Severnej Ameriky (USA a Kanada), ale aj z Austrálie a niektorých európskych štátov – Nórska, Belgicka, Holandska a Veľkej Británie. V publikácii sa venuje pozornosť preferencii riešenia problémov, trendom rozvoja krajinnej ekológie, priestorovej štruktúre a heterogenite krajiny, optimalizácii tejto štruktúry, krajinným zmenám a využívaniu krajiny, krajinnému plánovaniu, metódam a modelovaniu, otázkam integrácie získaných informácií i hraniciam krajinnoekologického výskumu. V závere zostavovatelia monografie zhrňajú poznatky i problémy a načrtávajú trendy možného vývoja krajinej ekológie.

Pre autorov stredoeurópskej krajinnoekologickej školy (editori ju nazývajú európskou) je najzaujímavejšia informácia, ktoré témy sú v popredí záujmu „anglofónnej“ krajinnej ekológie (podľa editorov severoamerickej školy). Wu a Hobbs zostavili nasledujúci zoznam tém: 1. *Rozvoj teórie a princípov* (krajinné mozaiky a ekologické toky, transformácie, udržateľnosť a komplexita krajiny), 2. *Krajinné metriky* (normy a štandardy, integrácia, vzťah metrik k ekologickým procesom, citlivosť k rozsahu zmeny), 3. *Ekologické toky v krajinných mozaikách* (organizmov, látok, energie, informácií; účinky súvislosti, hrán

Kľúčové témy v krajinnej ekológii

Jianguo Wu, Richard J. Hobbs (eds.): **Key Topics in Landscape Ecology (Kľúčové témy v krajinnej ekológii)**. Vydalo Cambridge University Press, Cambridge, New York, 2007, 297 strán,
ISBN-13 978-0-521-61644-7.

Krajinná ekológia v poslednom desaťročí zaznamenáva neobyčajný rozmach a v súčasnosti vzbudzuje nebyvalý záujem v geovedách i biologických vedách. Periodiká *Landscape Ecology* a *Landscape and Urban Planning* patria medzi najprestížnejšie vedecké časopisy na svete. Pozícia výskumu krajiny sa vo vede významne posilňuje nielen v tradičných krajinách, ako je Rus-